

02.12.2016 № 126. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1718-16#n13>

7. Про затвердження Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України [Електронний ресурс] : Наказ МВС України від 13 листопада 2017 року № 920. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1472-17>

Лаговська Наталія Валеріївна,
доцент кафедри кримінального права
та кримінології Державного податкового
університету, кандидат юридичних наук

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В ПОЛЬЩІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Корупція у будь-якому її прояві є серйозною перешкодою на шляху демократичної розбудови країни, на шлях якої стала Україна та складає серйозну загрозу для політичної та економічної безпеки держави. Це явище серйозно підриває відчуття легальності та легітимності діяльності державних органів, відтак, почуття суспільної безпеки громадян і довіри до інститутів політичної систем. Проблема ефективної боротьби з корупцією належить до найбільш гострих завдань, що стоять сьогодні перед українським урядом. Хоча в останні роки кількість кримінальних справ за фактами вчинення корупційних дій невпинно росте. Однак, відчутних позитивних результатів у боротьбі з цим антисоціальним явищем не відчутно. У той же час, ряд європейських країн, продемонстрували значні досягнення у запобіганні та боротьбі з корупцією. Прикладом цього є Польща, антикорупційний досвід якої може стати корисним для України.

Корупція як соціальне, політичне та економічне явище була предметом досліджень таких вітчизняних науковців, як: В. Безрученка, І. Жданова, М. Камлика, М. Керницько, Ої. Кірпічкова, С. Коткіна, М. Мельника, Є. Невмержицького, А. Рибак, С. Рогульського, Р. Тучака та інші. Однак, вивчення позитивного досвіду Польщі щодо боротьби з корупцією є корисним для України та має прикладне значення.

Перші кроки Польщі зроблені в бік демократичної розбудови суспільства після завершення в ній епохи тоталітаризму викликали цілу хвилю різноманітних форм корупції. Приватизація майна, функціонування ринкових механізмів господарювання та набуття державою контрольних функцій по відношенню до приватних сфер заклали підвалини для різноманітних зловживань з боку чиновників, що викликало потужну хвилю корупції, яку важко було стримувати.

Фактично, єдиною правовою основою для боротьби з корупцією була лише низка статей кримінального законодавства, які встановлювали відповідальність за різні види хабарництва та

перевищення повноважень посадовими особами, що не давало бажаного результату.

У спеціальному рапорті Антикорупційної робочої групи Світового банку щодо Польщі (1999 р.), найбільш охопленими у Польщі корупцією були наступні сфери: центральний уряд та парламентарі; фінансовий сектор політичних партій; суди і прокуратура; регіональна влада; публічні закупівлі; процес приватизації; податкова та митна служби; сфера охорони здоров'я; дозвільні служби [3]. Це пояснюється особливостями, вище згаданого, перехідного періоду, та відсутністю консолідованої антикорупційної політики.

Під тиском зі сторони Європейського Союзу, урядом Польщі затверджено державну програму боротьби з корупцією під назвою «Program zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna». На її виконання було утворено Надзвичайну кодифікаційну комісію Сейму Польщі, яка готувала зміни до Кримінального, Кримінально-процесуального та Кримінально-виконавчого кодексів [2].

Зокрема, складовою польського законодавства стала Конвенція про охорону фінансових інтересів Європейської Спільноти (від липня 1995 р.), Конвенція про запобігання підкупу службових осіб публічної адміністрації (від травня 1997 р.), Рішення Ради ЄС щодо подолання корупції у приватному секторі (від липня 2003 р.) та ін. [4].

У Польщі для боротьби з корупцією прийнято ще ряд документів, таких як: Кодекс етики цивільної служби, який встановлює стандарти поведінки публічних службовців, Закон «Про право публічних замовлень», Кодекс етики цивільної служби, Закон «Про протидію введенню до фінансового обігу матеріальних засобів нелегального чи невизначеного походження...».

Одним із важливих чинників політики протидії корупції, відповідно до Закону «Про протидію введенню до фінансового обігу матеріальних засобів нелегального чи невизначеного походження...», стало створення нового державного органу фінансової розвідки, який був покликаний: припинити злочинні дії посадовими особами, пов'язаними з фінансовим сектором та створити банк даних для всіх компетентних державних інститутів, які протидіють використанню нелегальних джерел доходів [5]. На чиновників було покладено обов'язок розміщення податкових декларацій на інтернет-сторінках кожного уряду, які піддавались ревізії Департаменту казначейського контролю, і в разі підтвердження неправдивості декларації проводилось відповідні розслідування. Це стало серйозним важелем у боротьбі із зловживанням службовим становищем [2].

На даний момент, головною установою по боротьбі з корупцією у Польщі є Центральне антикорупційне бюро (Centralne Biuro Antykorupcyjne), основною метою діяльності якого є боротьба зі зловживаннями владою та використанням привілеїв для досягнення особистої і майнової користі, а також діяльністю, спрямованою проти економічних інтересів держави. Бюро ретельно перевіряє майнові

декларації чиновників та працівників сфери самоуправління, стежить за спробами порушити заборону поєднання громадських (державних) функцій із господарською діяльністю тощо [5].

Одним із допоміжних механізмів реалізації політики протидії корупції, поляки вважають відкритий доступ громадськості до інформації, передбачений. Законом «Про доступ до публічної інформації», який дозволяє витребувати інформацію, що стосується роботи офіційних публічних органів та посадових осіб [1]. Ефективним є також залучення до реалізації антикорупційної політики представників громадськості. Ведеться широка роз'яснювальна робота в тому числі в засобах масової інформації, щоб громадяни усвідомлювали, що шкода публічним інтересам є, водночас, шкодою власним інтересам.

Таким чином, політика запобігання і боротьби з корупцією у Польщі є ефективною, що допомогло Польщі увійти до списку країн з найменшим показником корупції Європи. Тому Україні варто врахувати досвід Польщі та втілити у життя широкий комплекс заходів дисциплінарного та кримінального характеру: посилити кримінальне законодавство у частині протидії корупції; утворити спеціалізовані інституції; утворення в рамках органів публічної адміністрації спеціальних механізмів зовнішнього та внутрішнього контролю за діяльністю посадовців; ліквідувати прогалини у законодавстві, які допускають корупційні зловживання; займатись просвітою населення і службових осіб.

Список використаних джерел

1. Bernaczyk Michał. Wybrane problemy udostępniania informacji publicznych w VIP w świetle orzecznictwa sądów administracyjnych oraz propozycje ich przewyższania [Електронний ресурс] - Режим доступу до матеріалів: http://www.InformacjaPubLiczna.org.pl/wwwdane/files/problemyzudost%C4%99pnianieminformacjiwbip_28092010.pdf – Заголовок з екрану.

2. Jak walczyć z korupcją? Zasady tworzenia i wdrażania strategii antykorupcyjnej dla Polski [Електронний ресурс] - Режим доступу до матеріалів: <http://www.watchdog.org.pl/pdf.php?ac=pdf&id=263> – Назва з екрану.

3. Obszary najbardziej podatne na korupcję [Електронний ресурс] - Режим доступу до матеріалів: http://www.ceo.org.pl/portal/mpk_materialy_schemat?docId=37444 – Назва з екрану.

4. Sprawozdanie końcowe z realizacji programu zwalczania korupcji. Strategia antykorupcyjna. II etap wdrażania, 2005-2009. URL: <http://antykorupcja.edu.pl/index.php?mnu=12&app=docs&action=get&iid=8042> – Назва з екрану.

5. III etap wdrażania rządowego planu przeciwdziałania korupcji URL: <http://antykorupcja.edu.pl/index.php?mnu=112&id=4331> – Назва з екрану.